

Enskild motion

Motion till riksdagen 2016/17:975

av **Arhe Hamednaca (S)**

Vård för de som behöver psykologiskt stöd och hjälp

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att beakta behovet av uppföljningsarbete så att barn och ungdomar med behov av psykiatrisk vård får adekvata insatser i form av vård och stöd och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att beakta behovet av tydlig ansvarsutkrävande och samverkan mellan de berörda myndigheterna och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Vården av de som behöver psykologiskt stöd och hjälp är en viktig insats för den enskilde men också för samhället. Personer med behov av psykiatrisk vård är i en väldigt utsatt situation. Barn och ungdomars utsatthet är extra påtaglig och det är viktigt med tidiga insatser för att minska mänskligt lidande. Det är med stor oro vi konstaterar att den psykiska ohälsan ökar. I Folkhälsomyndighetens årliga rapport, Folkhälsan i Sverige 2016 framgår att den psykiska ohälsan har ökat kraftigt de senaste åren hos unga. Sedan studien började 1985/86 har andelen 13- och 15-åringar som uppgett att de har haft minst två besvär mer än en gång i veckan gradvis ökat. Över hela perioden från

1985/86 till 2013/14 ses en fördubbling både bland flickor och bland pojkar i dessa åldrar. Även trycket på landstinget barn och ungdomspsykiatriska mottagningar (BUP) ökar. Det leder till prioriteringar där ett förebyggande arbete måste prioriteras bort.

Orsaker till att barn och ungdomar mår psykiskt dåligt är många och olika. Att se varje unik situation som varje barn, ungdom och familj befinner sig i är utgångspunkten i valet av behandling och det sker alltid i en dialog med dem. Ibland blir insatserna korta och ibland mer omfattande. BUP som möter dessa ungdomar samarbetar med skola, barnomsorg, socialtjänst och andra som kan vara viktiga för att skapa förutsättningar för bästa möjliga stöd och behandling.

När det gäller barn som är placerade i samhällsvård HVB-/LSS boenden har socialnämnden i kommunen ett uppdrag att utreda barnet före eller i samband med en placering. Nämnden har en skyldighet att verka för att alla barn som placeras utanför det egna hemmet får lämplig utbildning och en god hälso- och sjukvård. Det gäller även tandvård. Med ordet verka menas att socialnämnden aktivt ska se till att undersökningar, insatser och behandlingar som barnet kan vara i behov av ska genomföras. Utbildningsnämnderna har därtill ett ansvar att se till att utbildning och hälso- och sjukvård tillhandahålls.

Om en person är i behov av insatser från både socialtjänsten och hälso- och sjukvården ska kommunen enligt lag tillsammans med landstinget upprätta en individuell plan. När ett barn placeras behöver hälso- och sjukvården och socialtjänsten ta ställning till om barnet är i behov av insatser från hälso- och sjukvården och om en individuell plan ska upprättas. För ungdomar med omfattande psykosociala behov bör kommunen och landstinget utgå ifrån att en individuell plan behövs. Detta skriver Socialstyrelsen i sina vägledande dokument.

En individuell plan ska om möjligt tas fram tillsammans med den enskilde. Närstående ska ges möjlighet att delta i arbetet med planen om det är lämpligt och om den enskilde inte motsätter sig det.

Av planen ska det framgå

- vilka insatser som behövs
- vilka insatser respektive huvudman ska svara för
- vilka åtgärder som vidtas av någon annan än landstinget eller kommunen
- vem av huvudmännen som ska ha det övergripande ansvaret för planen

I samband med en placering ska dessutom hälso- och sjukvården informeras och ta ställning till den egenvård som den placerade har. En placering kan innebära

förändringar i hälso- och sjukvårdens bedömning av egenvårdsinsatser. Kan insatserna genomföras på ett säkert och korrekt sätt även om barnet blir placerat? För att hälso- och sjukvården ska kunna göra en korrekt ny bedömning ska de även samråda med socialtjänsten och skolan i de fall det är aktuellt.

I de flesta fall är HVB hemmen inte själva vårdgivare utan använder samhällets ordinarie hälso- och sjukvård och tandvård för de placerade barnen. Detta genom att ha legitimerad personal knuten till verksamheten. Inspektionen för vård och omsorg (IVO) som har tillsynsansvaret för så väl hälso- och sjukvården som socialtjänsten och LSS-verksamheter. Inom sjukvården bedriver de tillsyn av verksamheter och personal. Inom socialtjänsten och LSS-verksamheter genomför myndigheten tillsyn av verksamheterna och handläggning av enskilda klagomål.

IVO bedriver tillsyn ur ett brukar- och patientperspektiv och inriktar sig på sådant som är angeläget för enskilda och för grupper av människor. Vad myndigheten kommer fram till i sina kontroller anger myndigheten själv är viktigt att återföra till den aktuella verksamheten. Även andra verksamheter än de granskade kan dessutom ha nytta av resultaten för att förbättra sin kvalitet och säkerhet. Återföring av kunskap och erfarenheter från IVOs sida sker vanligtvis genom rapporter, konferenser, dialogmöten och webinarer. Att IVO som regel genomför en extern kontroll tillhör ovanligheterna och sker enligt myndigheten själv endast om de framfört mycket allvarlig kritik. Oftast sker inte heller någon återkoppling till socialtjänsten i den kommun där verksamheten finns placerad. Utan återigen sker det bara om mycket allvarlig kritik har framförts. Enligt IVO själva hör kommuner idag ofta av sig till IVO för att på så och sätt få reda på tillsynsbeslut och ta del av de resultat som framkommer där.

Det inte är rimligt att socialtjänsten ska vara ansvarig för uppföljning för att alla barn och ungdomar med behov av psykiatrisk vård får adekvata insatser. Som framgår i texten ovan är det många barn och ungdomar som varje år får hjälp och stöd via BUP. För en del är en kort insats på BUP tillräcklig och för andra behövs ytterligare insatser. Finns behov av ett samarbete med andra ska BUP initiera det och behövs en individuell plan ska det också tas fram.

Socialtjänsten är ansvarig för barn och ungdomar under placering på HVB-hem och LSS-boenden. Dessa hem kan neka extern öppenvård på institutionen till dom boende. HVB-hem och LSS-boenden ska inte kunna neka öppenvård och det är som tidigare nämnt att socialtjänsten ska se till att ungdomen har adekvat kontakt med BUP.

IVO måste utveckla sitt arbete med återkoppling till verksamheterna och till socialtjänsten. Erfarenheter och den kunskap som myndigheten får del av i sin tillsyn

bör spridas till kommunen där boendet ligger och att en strukturerad återkoppling till verksamheten själv ska genomföras. Allt detta i syfte att kvalitetsgranska verksamheter.

Arhe Hamednaca (S)